

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 30/2015

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Jon Olav Holvik

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter
forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt
kompensasjonsordning.

Beslutningsdato: 25. august 2016

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Claus Brynildsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge.

1. Sammendrag av saksgangen

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjon for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, heretter kalt skadelidte, er født ██████████. Skadelidte tjenestegjorde i ██████████ fra mars ██████████ til september ██████████, og i påfølgende kontingent fra oktober ██████████ til mars ██████████. Han jobbet primært som geværmann med vakt- og patruljetjeneste. Han forteller om en rekke traumatiske hendelser.

Det foreligger journalopplysninger for skadelidte for de 13 årene etter dimisjon fra tjenesten i ██████████. Det fremgår at han klarte seg godt i arbeid, og det foreligger ikke opplysninger som tyder på sykdomsbelastning av noe omfang fra før 2002.

Skadelidte hadde under oppveksten en voldelig far som var uforutsigbar og fysisk utagerende. Han opplevde mye frykt som liten hjemme, og hadde også endel problemer på skolen med mobbing.

I 1991-1992 hadde han whiplash to ganger i løpet av kort tid. Skadelidte slet også med hodepine og var hos lege ved flere anledninger. Han fikk diagnosen myalgi i nakke.

Fra 2000 og fremover er det dokumentert at skadelidte fikk påvist en rekke psykiske plager. Disse plagene er ikke knyttet til tjenesten i ██████████, men er et utslag av at sønnen hadde store adferdsproblemer. Han skal ha truet familien ved gjentatte anledninger. Skadelidte opplevde videre å bli mobbet på arbeidsplassen, og ble av den grunn sykemeldt. Hans kone slet også under de familiære belastningene, og fikk en psykisk knekk i form av en depresjon.

I forbindelse med omfattende sykemeldinger, tilsammen over 300 dager i løpet av 2002-2003, ble han henvist til ██████████ der han var til behandling i en periode i 2003. Det fremgår av dokumentasjonen at dette skyldtes mobbing på arbeidsplassen, og at han som en følge av dette utviklet angst og depressive plager. Det er også trukket frem belastninger fra den familiære situasjonen til skadelidte.

Skadelidte har også slitt med endel somatiske lidelser utover på 2000-tallet. Han har i vedtak av 4. januar 2010 blitt innvilget varig uførepensjon på grunn av fysiske plager i form av leddplager. Uføretidspunktet ble satt til 1. juni 2006. Det fremkommer ingen opplysninger om psykiske plager i den sammenheng. Han har i dag fått innvilget yrkesskadefordeler for sine psykiske plager med 10 %. Vedtaket er påklaget.

I forbindelse med at skadelidte søkte om kompensasjon under den særskilte kompensasjonsordningen, ble det innhentet en erklæring fra spesialist i psykiatri Olaf Bakke. Erklæringen er datert 7. juli 2014. Han skriver at skadelidte i perioden 1980-1999 hadde moderate plager i form av subklinisk PTSD. Deretter fikk han en kronisk angstlidelse og depressive symptomer, og det skjedde en kraftig forverring av PTSD-symptomene. Dr. Bakke ser ingen annen plausibel forklaring på skadelidtes plager enn hans tjeneste i ██████████. Når de gjelder skadelidtes somatiske plager vurderer han det som at disse er sekundære til spenninger forårsaket av de psykiske lidelsene. Dr. Bakke vurderer skadelidtes VMI på bakgrunn av de psykiske plagene til å ligge på 40 %.

Ettersom skadelidte hadde flere somatiske plager, er det i saken også innhentet en rådgivende sakkyndighetserklæring fra nevrokirurg Ole Jørgen Kirkeby. Erklæringen baserer seg på sakens skriftlige dokumentasjon, og er datert 5. mars 2015. Dr. Kirkeby kommer til at somatisk helsesvikt ville ført til uførheten som oppstod i 2006, uavhengig av de psykiske belastningene skadelidte hadde vært utsatt for under tjenesten i [REDACTED]. Dr. Kirkeby legger tyngst vekt på at det synes å være selvstendige årsaker til skadelidtes somatiske plager.

SPK har i vedtak innvilget skadelidte 50 % kompensasjon etter de lempeligere vilkårene i forskrift om den særskilte kompensasjonsordningen. Advokat Holvik har på vegne av skadelidte påklaget vedtaket, med krav om full dekning etter forskriften. SPK har ikke funnet grunn til å omgjøre sitt vedtak, og saken er sendt frem for klagebehandling.

Skadelidte møtte sammen med sin advokat. SPK var også til stede i møtet.

2. Nemndas vurdering

SPK har i sitt vedtak av 6. mai 2015 innvilget skadelidte 50 % av full kompensasjon etter 35 G ordningen i forskrift om særskilt kompensasjonsordning. SPK mener at skadelidte, etter de lempeligere vilkårene under 35 G ordningen, er påført varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i en internasjonal operasjon, men finner likevel at den psykiske belastningsskaden bare er årsak til deler av skadelidtes ervervsmessige uførhet.

Hovedspørsmålet for nemnda er om han oppfyller vilkårene som oppstilles etter forskriften § 4a og dermed tilkommer ytterligere erstatning etter forskriften del II (65 G), subsidiært om skadelidte oppfyller vilkårene for full kompensasjon etter 35G-ordningen. Ved krav om kompensasjon tilsvarende 65 G gjelder de alminnelige erstatningsrettslige reglene for bevis og årsakssammenheng. Det betyr at det stilles alminnelige erstatningsrettslige krav til sannsynliggjøring av årsakssammenheng mellom tjeneste og skade. For det subsidiære krav om ytterligere utbetaling under 35G-ordningen kommer Forsvarsdepartementets tolkningsnotat av 22.11.2010 om lempeligere beviskrav kommer således til anvendelse.

Kravene til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til hele skadelidtes ervervsuførhet, dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Kravet til årsakssammenheng er ikke oppfylt dersom det foreligger andre selvstendige årsaker til uførhet. I den sammenheng presiseres at det etter gjeldende erstatningsrett ikke er grunnlag for forholdsmessig oppdeling av erstatningsansvaret.

I spesialisterklæring fra dr. Bakke, som er innhentet i tråd med mandatet som ligger til grunn for ordningen, konkluderes det med at skadelidte har en psykisk lidelse som følge av tjenestegjøringen. Han vurderer det slik at det er skadelidtes psykiske plager som er hovedlidelsen, og at hans somatiske plager er av sekundær karakter til disse plagene. Hans psykiske lidelser omtales som alvorlig, og angis med en høy grad av varig medisinsk invaliditet, tilsvarende 40 %. Dr Bakke uttaler skriver blant annet;

«PTSD med samtidig depresjon foreligger nå hos skadelidte i uttalt grad, med kronisk forløp.

Hans psykiske lidelser debuterte med som subklinisk PTSD umiddelbart etter tjenesten i [REDACTED] i [REDACTED], og forsterket seg ved livspåkjenninger omkring 2000.

Det er den sakkyndiges skjønnsmessige begrunnede konklusjon at påkjenningene i tjenesten var avgjørende for sykdomsstart og senere forverring og at de også hele tiden har preget innholdet i symptomatologien.

Selv om det i forbindelse med psykiatrisk sykdom oftest aldri kan føres sikre faglige bevis for årsak, mener jeg at sammenhengen her innebærer klar sannsynlighetsovervekt. Andre mulige utløsende forhold er situasjonen i familien omkring 2000. Det vises til drøftelse om dette ovenfor. Det er riktigst å se på disse påkjenningene som noe som forverret en subklinisk PTSD.»

Det er prinsippet om fri bevisvurdering som gjelder ved vurderingen av disse sakene. Det oppstilles ingen begrensninger i hvilke bevis som kan fremlegges, men vekten av bevisene vil naturlig nok kunne variere. Dette fremgår av det presiserende tolkningsnotatet fra Forsvarsdepartementet av 7. november 2014. Etter nemndas syn gir dette uttrykk for gjeldende rett. Det kan derfor ikke tolkes dithen at det er et objektivt krav om tidsnære bevis. Derimot må dette forstås dithen at en eventuell tilstedeværelse av tidsnære bevis, vil kunne tillegges stor bevisverdi. Fravær av nedtegnelser i umiddelbar tilknytning til tjenesten kan derimot ikke tolkes som om tjenesten av den grunn ikke kan være årsak.

Når det foreligger uklarhet om hvilke skader og lidelser som har oppstått og det er usikkerhet omkring årsaker til sykdomsutviklingen, må det foretas en avveining av de foreliggende bevis. Ved en slik bevisbedømmelse vil bevisene kunne ha forskjellig kvalitet og tyngde. Det vises for så vidt til Rt. 1998 s. 1565 (Lie-dommen) og Rt. 2010 s. 1547 (Ask-dommen). På s 1572 i Lie-dommen fremkommer:

«Det kan være uklarhet om hvilke skader som er oppstått, når de forskjellige symptomer har inntrådt og i det hele om og i tilfelle hvilke deler av en foreliggende helsesvikt som kan tilbakeføres til den aktuelle påkjørsel som skal ha medført nakkesleng. Det foreliggende bevismateriale vil gjerne være sammensatt, og opplysningene kan trekke i forskjellige retninger. Ved en slik bevisbedømmelse er det viktig å ha for øye at bevisene vil kunne ha forskjellig kvalitet og tyngde. Særlig viktig ved bevisbedømmelsen vil være nedtegnelser foretatt i tid nær opp til den begivenhet eller det forhold som skal klarlegges, og da spesielt beskrivelser foretatt av fagfolk nettopp for å få klarlagt en tilstand. Dette vil gjelde blant annet nedtegnelser i legejournaler om funn og symptomer pasienten har ved undersøkelsen eller behandlingen. Svakere bevisverdi vil for eksempel opplysninger fra pasient til lege ha hvis opplysningene gjelder pasientens tilstand på et vesentlig tidligere tidspunkt enn tidspunktet for den aktuelle konsultasjonen. Opplysninger fra parter eller vitner med binding til partene som er gitt etter at tvisten er oppstått, og som står i motstrid eller endre det bildet som mer begivenhetsnære og uavhengige bevis gir, vil det oftest være grunn til å legge mindre vekt på».

Dette er stadfestet i Askdommen, hvor det blant annet heter i premiss (44): *«Den tidsnære dokumentasjonen må tillegges størst betydning».*

Nemnda viser til den foreliggende dokumentasjon i saken, hvor det fremgår at skadelidte i mange år etter tjenesten ikke har oppbåret symptomer på psykiske plager, og han har under denne tiden klart å stå i arbeid. Det var først på begynnelsen av 2000-tallet skadelidte fikk problemer, både i form av somatiske lidelser og psykiske lidelser. Skadelidte har etter dette hatt en omfattende kontakt med helsevesenet, uten at det på noe tidspunkt har fremkommet noe om at skadelidtes psykiske plager knyttes opp mot tjenesten i [REDACTED]. Skadelidte har først etter at han fremsatte krav om kompensasjon i 2013, beskrevet at hans psykiske plager stammer fra tiden han tjenestegjorde i [REDACTED].

Skadelidte har også en veldokumentert medisinsk historikk som omhandler fysiske lidelser uten noen sammenheng med tjenesten. Det er disse plagene som i stor grad er vektlagt av NAV i forbindelse med skadelidtes uførhet. Selv om nemnda ikke er bundet av vurderingene i NAV, vil disse likefult inngå som et moment i vurderingen til nemnda.

Nemnda kan etter dette ikke se at de objektive opplysningene i saken underbygger skadelidtes subjektive fremstilling av sykdomsutvikling, slik han fremstiller sine plager ca. 30 år etter tjeneste. Det kan ikke utelukkes at belastende hendelser under tjenesten kan ha gitt skadelidte en sårbarhet for psykiske plager. Etter nemndas syn er det likevel ikke holdepunkter for at denne sårbarheten har realisert seg i noen form for selvstendige, psykiske plager. Skadelidte utviklet psykiske plager i form av angst og depressive plager i umiddelbar tilknytning til mobbing på arbeidsplassen og omfattende belastninger på hjemmebane. Belastningene på hjemmebane var av en slik alvorlig karakter at skadelidtes ektefelle også utviklet psykiske plager. Skadelidtes sykdomsutvikling er godt dokumentert gjennom tidsnære nedtegnelser i perioden 2000-2003. Disse tidsnære bevis står i motstrid med skadelidtes egen angivelse av sykdomsutvikling og årsaker fra 2013 og fremover. Dokumentasjonen omkring sykdomsutbruddet er overveldende.

Den sakkyndige, Bakke, syns i stor utstrekning å ha basert sin vurdering på skadelidtes egen angivelse av sykdomsutvikling i forbindelse med utarbeidelse av sakkyndig erklæring i 2014. Erklæringen er ikke underbygget av andre og mer tidsnære bevis i form av journaler eller annet materiale, men bygger derimot på en formodning om at journaler fra tiden etter tjenesten er mangelfullt skrevet. Nemnda kan ikke se at det bevismessig er belegg for dette. Nemnda viser i den sammenheng til de prinsipper for bevisvurdering som bl.a. er nedfelt i de ovenfor nevnte høyesterettsdommer. Det foreligger etter nemndas vurdering dermed ikke tilstrekkelig sannsynlighetsovervekt for å konkludere med at tjenesten har påført skadelidte en varig psykisk belastningslidelse, hverken etter de alminnelige beviskrav eller etter de lempeligere krav til bevis som følger av Forsvarsdepartementets tolkningsnotat av 22.11.2010.

Skadelidte har som følge av dette ikke krav på ytterligere kompensasjon etter forskriften del I eller kompensasjon etter forskriften del II.

For klageomgangen har advokat Holvik fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand på totalt kr. 31 875,- inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 12 timer og 45 minutter. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Kravet dekkes i sin helhet.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge.

Utgifter til juridisk bistand i klagebehandlingen dekkes med kr. 31 875,- inkl. mva.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 12. oktober 2016

Anne Stine Eger Mollestad
Klagenemndas leder